

Om konsten att flyga till Kabul

Den danska konstnären och piloten Simone Aaberg Kaern flyger ett litet enmotorigt flygplan från Köpenhamn till Kabul i Afghanistan för att ge en afghansk flicka chansen att förverkliga sin dröm om att bli stridspilot. En charmig film om att förverkliga sina drömmar om luftens frihet, om vi och dom, om resor och möten med andra människor i andra kulturer. Kort sagt en luftens roadmovie.

Rekommenderad för gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
ANDREAS HOFFSTEN

Handling

Från ett litet flygfält i Skensved strax utanför Köpenhamn startar en tidig morgon ett en-motorigt Piper-Colt och styr nosen mot Kabul i Afghanistan i en fart av 135 km/tim. Ombord i det fyrtio

år gamla planet finns konstnärinnan och piloten Simone Aaberg Kaern och hennes man Magnus Bejmar. Startskottet till denna udda strapats är att Simone i en dansk tidning läst om 16-åriga Fariel i Kabul och hennes drömmar om att bli stridspilot. Och kvinnliga stridspiloter är något Simone vurmar starkt för. Hon har tidigare gjort en uppmärksam utställning om amerikanska kvinnliga stridspiloter under andra världskriget.

Det finns också en annan, lite mer abstrakt frågeställning med på färden. Hur fri är luften? Kan luften begränsas? Alldeles i filmens början får vi se de berömda bilderna från WTC 9.11 2001 där stora passagerarflygplan blir till eldklot när de flyger in i de gigantiska tvillingtornen i New York. En fruktansvärd politisk attack som bland mycket annat förde det med sig att själva himlen reglerades. Simone har en önskan om att öppna upp lufthavet igen och att demonstrera mot stormakterna som vill begränsa denna frihet. "Ett budskap mot USA:s konfrontationspolitik", som hon själv säger.

Det blir en resa över flera veckor och med 50 timmar i luften och summa 33 landningar. Dag 8 är man i Graz i Österrike. Simone anropar flygledartornen med sitt "Oscar Yankee, Eco Alfa Tango", vilket är den internationella beteckningen på hen-

nes plan; OY-EAT. De första problemen dyker upp i det forna Jugoslavien när hon nekas att flyga över Bosniskt luftrum och få landningstillstånd i Sarajevo. Men Simone har en lösning: "Jag dyker bara upp!". Sen går färden via Turkiet där hon får chans att träffa och flyga samman med ett par kvinnliga stridspiloter.

Dag 73 landar Piper-Colten i Maschad i Iran, inte långt från den afghanska gränsen. Som en artighet mot landet hon gästar bär Simone slöja när hon sitter i cockpit och flyger. Men amerikanerna ger inget tillstånd att flyga in i Afghanistan, trots Simones alla argument om en fredlig, mycket kort resa. Därtill har hennes visum gått ut så läget är prekärt. Med ett stort leende rakt in i kameran säger Simone: "Det måste finnas en lösning, jag flyger in blint." Sagt och gjort. Att flyga "blint" innebär att hon anropar och ger sin korrekta position - Natos AWAC plan upptäcker henne hursomhelst mer eller mindre omedelbart innanför gränsen på sin radar - men låtsas sen inte höra jänkarnas svar utan skyller på störningar i radiotrafiken. Risker är förstås att hon skjuts ner av stridsflygplan eller från marken.

Och på dag 77 landar OY-EAT i Herat i nordvästra Afghanistan där hon tvingas ut på stan för att jaga fett på flygbränsle. Det gamla planet har den fördelen att det kan gå på vanlig bilbensin, men den måste vara Super, alltså högoktanig och hyfsat ren. Simone luktar på bensinen innan hon slår till. Efter förhandlingar med flygplatsen om flygskatten "mitt plan är så lätt så asfalten knappast märker att jag landat" bär det iväg igen bort över berg så höga att det i planet instruktionsbok inte ens står angivet om det går att flyga så högt. Och berget är inte långt bort under dem när de krånglar sig över de 11 800 foten och på dag 97 landar i Kabul. Det gick!

Och Simone söker upp Fariel i skolan. Hon besöker henne hemma och bjuds in på middag hos familjen. Och efter ett antal teorilektioner bär det för första gången iväg upp i luften - och Fariel tillåts hålla i spakarna och svänga, sjunka och stiga i lagoma doser. Men när Simone sen bjuder in Fariel till en träff med ett par kvinnliga afghanska helikopterpiloter, så dyker hon aldrig upp. Hennes farbror har förbjudit henne. Det är inget för kvinnor, menar han. Men lite är det nog också så, när det kom-

mer till kritan, att Fariel kanske inte är så jätte, jättesugen på att flyga.

Simone suckar, men konstaterar att Fariel har något hon aldrig haft; starka familjeband och familjemedlemmar som engagerar sig.

Luftens frihet

Efter det berömda "9/11" har luftrummet världen över och den fria rörligheten, starkt begränsats av i första hand USA som i rollen av omnipotent stormakt suveränt dikterar villkoren. Simone Aaberg Kaern säger vid ett tillfälle i filmen att vid internationella konflikter är luftrummet det som stängs först och öppnas sist. Den stridande part som behärskar luftrummet har en mycket klar fördel.

Samtidigt är luften liksom havet något som vi alla lite till mans upplever - om inte annat så på ett symboliskt plan - som fria områden för människan att ströva i. Och i Sverige, med vår unika allemansrätt, är vi vana att fritt röra oss i skog och mark samt på böljan den blå. Där lever vi i spåren av uråldriga traditioner och kulturmönster.

- Simone framställer sig som en David mot Goliat när hon - mest för principens skull - drar en lans för luftens frihet. Med glimten i ögat och en stor portion charm är hon lite av musen som röt när hon trotsar amerikans luftherravälde och med sin lilla Piper-Colt ger sig ut på sitt vådliga äventyr. Tycker eleverna att hennes "kamp" är eftersträvansvärd och något att lära sig av eller ser de på hennes resa som ett lyxäventyr av en lite överidealistisk medelklasskvinna i det rika väst?

- Det går kanske att lura amerikanerna en gång, men inte två. Så det blir till att ta sig hem med reguljärflyg som passagerare för Simone. Hur skall vi tolka slutbilden där Simones Piper-Colt står vingklippt och baxas in i ett stort fraktflygplan för att flygas hem till Danmark igen? Har hon misslyckats?

- Hur uppfattar eleverna begreppet frihet? Var finns den? Hur ser den ut? Är friheten att röra sig i luften, på havet, i skogen en allmänmännisklig rättighet?

- Rent filmiskt leker regissören med sina filmiska uttryck genom de små lustiga animationerna där hon med ett slags bensparkar knixar sig fram mot Kabul. Hur tolkar vi dessa små inslag? Som en feministisk spark därbak åt etablissemangen?

I-land - u-land

Med lite ansträngning går det att tolka filmen som ett exempel på hur väst bedriver u-landshjälp. En rik - allt är relativt, hon skulle säkert inte säga det själv, men att flyga ner till Kabul ger troligen ett rätt så förmöget intryck på afghanerna - kvinna från väst plockar ut en enskild person i ett u-land och ger henne en möjlighet att ta ett språng i livet. Nu valde Fariel att hellre satsa på att utbilda sig till läkare, så hon är kanske inte optimal i rollen som u-landshjälpomtagare. Detta i kontrast mot en mer organiserad form av u-lands hjälp vare sig den hanteras via något statligt organ eller kommer från en ideell organisation.

I England finns en stark tradition av individuell hjälp till fattiga där vi i Sverige har en större tradition av statligt u-landsbistånd.

- Vad tycker eleverna, är det viktigt att ha en person för ögonen när man skänker något i u-landshjälp? Eller är det viktigaste just ATT man hjälper?

Resor och möten

Denna luft-roadmovie skulle man kunna kalla för en hyllning till själva resandet samt till vikten av möten mellan människor och kanske också som en pedagogisk instruktion till hur man närmar sig människor från andra kulturer på ett bra sätt.

Vid åtskilliga tillfällen i filmen får vi se prov på Simone Aaberg Kaerns begåvning på att ta människor. Ta bara scenerna när hon förhandlar med anställda på de afghanska flygfälten i Herat och Mashar om flygplatsskatt och bästa sättet att flyga mellan höga berg på aningens för lite bensin för att komma fram till Kabul. Självlklart visar hon sin respekt för det land hon gästar genom att som kvinna bära slöja istället för att demonstrera någon västerländsk syn på kvinnofrigörelse. Det gäller att noga välja sina slagfält som det heter.

Samtidigt lever vi i en tid där resandet ses alltmer som en självklarhet än som ett stort oändligt äventyr. Det paradoxala med den kringrända friheten i luftrummet är att flygresorna har blivit radikalt billigare i den svidande konkurrens som blev ett resultat av den dramatiska nedgången i resandet som följde på "9/11".

- Hur ser eleverna på Simones förmåga till kommunikation med andra människor? Vilka är hennes knep? Handlar det om att vara öppen och ärlig?

- Vari ligger tjusningen med att resa? Vad lär man sig om en plats eller ett land som inte går att lära via en film eller en bok? Ligger det något i påståendet att man är en ambassadör för sitt land när man reser utomlands?

Danmark 2005

Originaltitel: *Smiling in a Warzone*

Producent: Helle Ulsteen

Manus: Simone Aaberg Kaern

Regi: Simone Aaberg Kaern & Magnus Bejmer

Foto: Magnus Bejmer

Klippning: Margareta Lagerqvist & Michal Leszczylowski

Musik: Jeppe Kaas

Tekniska uppgifter

Speltid: 81 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 28 april 2006

Distribution

Triangelfilm/Kedjan, Birger Jarlsgatan 41 A, 111 45 Stockholm Tel 08-440 14 61/62, fax 08-20 09 90 www.triangelfilm.se

Censur: från 15 år

Svensk premiär: 3 mars 2006